

INFLUENȚE ALE FACTORULUI DE GEN ASUPRA COMPORTAMENTULUI ÎN SITUAȚII DE CONFLICT

GENDER FACTOR INFLUENCE OF BEHAVIOR IN CONFLICT SITUATIONS

Lilia PAVLENKO, dr., lect. univ.

Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară, UST

Rezumat. Reprezentanții *teoriei rolurilor sociale* (J.L. Moreno, A. Bandura, H. Mead etc.) susțin că diferențele gender constituie un produs al rolurilor sociale, care mențin sau deprimă, la rândul lor, variante concrete de comportament ale bărbaților și femeilor. Rolurile variate dezvoltă mai multe deprinderi și atitudini ce generează comportamente diferite pentru ambele genuri. Cercetarea comportamentului bărbaților și al femeilor în situațiile, în special tensionante, cu care se confruntă, a prezentat dintotdeauna interes sporit pentru cei ce studiază problematica gender. Interesul sporit a și stimulat această cercetare, având ca subiect dependența tipului de comportament de factorul gender într-o situație tensionantă din copilărie și adolescență. Autoarea articolului analizează rezultatele experimentale ale cercetării obținute prin aplicarea metodei proiective *Imaginile* pe un eșantion de 230 de subiecți de vârstele preșcolară (78 - în jur de 6 ani), școlară mică (72 - în jur de 9 ani) și preadolescentă (78 - în jur de 12 ani). Rezultatele completează cu date noi reprezentările despre tipul de comportament preferat în situațiile conflictuale în care este implicat factorul gender. Analiza rezultatelor cercetării în dinamică la cele trei vârste a pus în evidență tendințe generale referitor la preferințele unor anumite tipuri de comportament de către fiecare gen aparte.

Summary. The representatives of social roles theory (J.L. Moreno, A. Bandura, H. Mead) claim that gender differences constitute a product of social roles, which in their turn, maintain or depress in men and women concrete variants of behavior. Various roles develop more skills and attitudes that generate different behavior for both genders. Research of men and women behavior in the situations they face, in particular, tense situations, always presented interest for those who study gender topics. This interest has caused our research about the dependence of behavior type on gender factor. The author analyzes the experimental results obtained applying the projective method "Images", to the sample of 230 subjects of preschool (78 - around 6 years), elementary school (72 - around 8 years) and preadolescence (78 - around 13 years) age. The results complement with new data our representations about preferred behavioral type in conflict situations by girls and boys. The analysis of research results in dynamics, as related to the three ages, revealed the general tendencies for the specific types of behavior for each particular gender.

Cuvinte - cheie: factor gender, tip de comportament, situații conflictuale, metode proiective.

Key words: gender factor, behavior, conflict situations, projective methods.

1. Aspecte teoretice

Cercetările evidențiază că diferențele biologice predispun spre un anumit tip de comportament social [Gurian, 2001, apud 7]. Din copilărie fiecare dintre noi conștientizează că băieții și fetițele, bărbații și femeile se deosebesc. Astfel, fetele sunt mai puțin agresive și competitive decât băieții datorită cantității reduse de estrogen; fetele – mai puțin încrezute în forțele proprii și auto-asertive grație cantității crescute de estrogen. Nivelul crescut de testosteron, secretat în cantități mari la bărbați, favorizează la ei prezența comportamentelor agresive, competitive în cadrul interacțiunilor sociale. La fel, autorii menționează că, datorită dezvoltării diferențiate a emisferelor cerebrale, fetele prezintă în contextul interacțiunilor sociale abilități de

ascultare mai bine dezvoltate decât ale băieților (emisfera stângă fiind mai bine dezvoltată la fete și asigurând o performanță superioară în sarcinile verbale) [Gurian, 2001, apud 7, p.29].

În afară de factorii biologici, cercetătorii menționează atitudinea fetelor și băieților față de competitivitate/ cooperativitate. Astfel, femeile au înclinații mai mari față de cooperare decât bărbații, în timp ce bărbații au înclinații mai mari față de competiție decât femeile. Motivul acestei diferențe ar fi faptul că la bărbați nivelul ridicat de adrenalină corelează pozitiv cu nivelul performanței în situația de competiție în raport cu cel al femeilor [Ahlgren Ahlgren, 1983, Boehnke & al., 1989, apud Hoyenga & Hoyenga, 1993, apud 7, p.30].

Un alt moment relevant în acest context este că adulții se raportează diferit la performanțele fetelor și cele ale băieților și favorizează apariția și menținerea stilului atribuțional divergent. În urma cercetărilor s-a constatat că adulții „critică fetele mai mult decât băieții pentru diferite eșecuri, atribuindu-le mai mult lipsei de competențe sau/și lipsei de înțelegere a sarcinilor, în timp ce tot adulții critică băieții mai puțin, iar atunci când o fac, le atribuie greșelile mai mult unor factori specifici, situaționali” [Alessandri & Lewis, 1993, 1996; Lewis, 1992, apud Ferguson, 2000, apud 7, p.30], fapt semnificativ pentru întreaga dezvoltare ulterioară a individului.

Din această cauză a fi băiat sau fată depinde nu doar de diferențele biologice. Studiul diferențelor gender în cadrul psihologiei genurilor include esența deosebiriilor psihologice, dinamica și aprecierea lor, influența lor asupra autorealizării bărbaților și femeilor, specificul comunicării și al interacțiunii dintre reprezentanții ambelor sexe. Reprezentările gender tradiționale stimulează atât bărbații, cât și femeile să formeze modele de comportament, în care relațiilor le sunt caracteristice asimetria, dominanța și adicția. Analiza relațiilor în raport cu factorul de sex conduce spre înțelegerea nevoii și legităților de formare a modelelor alternative de interacțiune gender.

Importanța problemei condiționează cercetarea ei începând din copilăria timpurie, pentru a cunoaște nu numai manifestarea comportamentului gender în situații de conflict, dar și a depista cauzele ce pot genera efecte nedorite în relațiile interpersonale și a educa o atitudine constructivă. În acest context propunem rezultatele unui studiu (parte a unei cercetări mai vaste), în care au fost determinate particularități în comportamentul fetelor și băieților în situațiile de conflict.

2. Aspecte practice

2.1 Participanți

Cercetarea a cuprins un eșantion de 230 de subiecți de vârstele preșcolară (78 - în jur de 6 ani), școlară mică (72 - în jur de 9 ani) și preadolescentă (78 - în jur de 12 ani). din municipiul Chișinău. Părinții participanților au fost informați referitor la scopul și conținutul cercetării, confidențialitatea datelor, folosirea lor doar în scop de cercetare.

2.2 Instrumente

În experiment a fost aplicată ca bază metoda proiectivă *Imaginile*, elaborată de psihologii ruși E.O. Смирнова și B. М. Холмогорова (2005) [13]. Metoda se axează pe descrierea de către respondenți a unor imagini, care reprezintă situații tensionante implicând interacțiuni cu persoane diverse: băieți, fete, adulți. Subiecții participanți la cercetare au examinat imaginile și au propus, în fiecare caz, modalități de soluționare a situației de conflict, care, considerau ei, vor conduce spre diminuarea conflictului. Respectiv, au fost înregistrate și examinate opiniile tuturor respondenților. Răspunsurile colectate au fost distribuite în cinci categorii, axate pe taxonomia strategiilor de comportament în situație de conflict după modelul lui W. Thomas: *cooperarea, acomodarea, evitarea, confruntarea și compromisul* [11]. Frecvența alegerii uneia dintre aceste strategii a pus în evidență tendințele subiecților în astfel de situații și a permis să deducem elementele comportamentale caracteristice atât vârstelor investigate, cât și factorului de sex.

Aplicarea acestei probe a permis subiecților să proiecteze propriul comportament în condițiile propuse, nefiind implicați într-un conflict real, ci confruntându-se cu o situație tensionată propusă în formă proiectivă în cadrul imaginilor.

Imaginile au fost selectate conform vârstelor investigate. Respectiv, pentru vârsta preșcolară au fost propuse desene selectate din lucrări metodice ale С.Д. Забражная:

- Situația 1 - *un grup de copii nu-l primesc în joc pe semenul lor;*
- Situația 2 - *o fetiță i-a rupt mâna păpușii ce aparține altei fetițe;*
- Situația 3 - *un băiețel distruge construcția din cuburi a unei fetițe;*
- Situația 4 - *un copil sparge geamul cu mingea.*

Pentru vârstele micii școlarități și cele preadolescente au fost selectate imagini din cadrul testului lui S. Rozenzweig. În cazul micilor școlari au fost utilizate în studiu următoarele situații:

- Situația 1 - *un copil a întârziat la lecție și învățătorul este nemulțumit;*
- Situația 2 - *doi băieți fură mere de la vecin și unul din ei este prins;*
- Situația 3 - *la ziua sa de naștere o fetiță nu-l invită pe colegul său care și-ar dori să vină;*
- Situația 4 - *un grup de copii nu-l primesc în joc pe altul.*

Pentru vârsta preadolescentă au fost propuse situațiile:

- Situația 1 - *copilul privește televizorul, iar părintele îi amintește că e de acum târziu;*
- Situația 2 - *un băiat nu este acceptat în jocul unui grup de semeni;*
- Situația 3 - *părintele insistă ca copilul să stea cu frații mai mici chiar dacă el avea o întâlnire cu prietenii;*
- Situația 4 - *profesorul cere agenda de la elev pentru a-i scrie observația [6].*

3. Rezultate

Pentru prima categorie de vârstă – **preșcolară** – au fost constatate următoarele fapte (Figura 1):

1. Fetițele la vârsta preșcolară au demonstrat frecvența mai înaltă (42,42% în alegerea strategiei de acomodare în situațiile de conflict față de băieți - 37,23%). Astfel s-au repartizat scorurile la strategia de evitare (15,58% pentru fete și 14,60% pentru băieți) și cele de confruntare (14,55% fetele față de 13,14% băieții). Constatăm că fetele preferă în situațiile tensionante să se acomodeze situației, adică ele își pot modifica comportamentul mai ușor decât băieții, în conformitate cu normele grupului. Totodată, fetele evită frecvent momentele tensionante sau se confruntă deschis cu participanții la conflict.

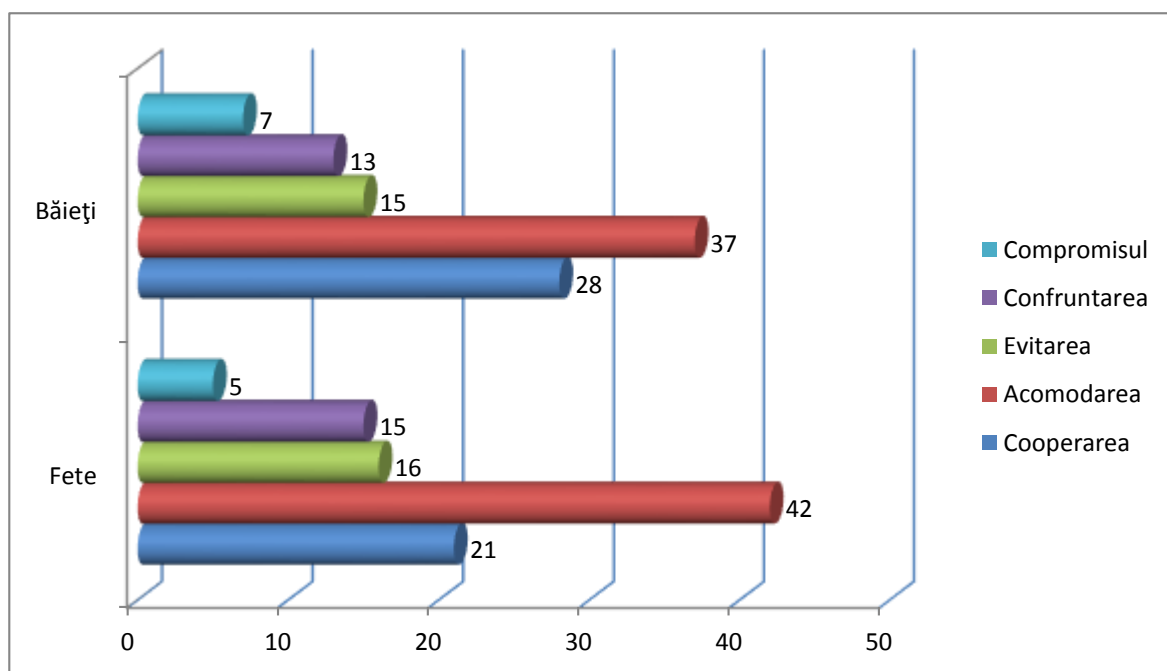

Fig. 1. Frecvența alegerii strategiei de comportament în funcție de gen la vârsta preșcolară (%).

2. Datele din Figura 1 arată valori mai ridicate ale tendinței spre cooperare pentru băieți (28,47%, dar 20,6% pentru fete) cu cei aflați în conflict sau spre compromis (6,57% alegeri băieți și 4,85% alegeri fete). Se poate constata că în situațiile de conflict băieții găsesc mai frecvent modalități constructive de rezolvare sau aplanare a viitorului conflict. Compromisul, ales cu precădere de băieți, confirmă poziția lor loială, predispunerea de a parcurge o situație de conflict mai pașnic în comparație cu fetele.

Obiectivele cercetării ne-am impus să verificăm dacă alegerea tipului de comportament manifestat de fete și băieți depinde sau nu de conținutul situației de conflict (Tabelul 1).

Tabelul 1. Repartizarea valorilor medii referitor la alegerea strategiei de comportament în funcție de conținutul situației de conflict la vârsta preșcolară (%).

Situații	Strategii de alegere a tipului de comportament în situația de conflict				
	cooperare	acomodare	evitare	confruntare	compromis
Pentru fete					
Situația 1	30,1	24,7	27,9	15,01	2,2
Situația 2	23,6	46,9	17,9	9,4	2,4
Situația 3	26,1	40,8	13,8	17,1	2,4
Situația 4	14,5	47,6	16,6	14,7	4,4
Pentru băieți					
Situația 1	49,9	9,1	29,4	8,4	0
Situația 2	22,9	47,8	5,4	24,02	0
Situația 3	37,9	41,8	5,4	8,1	4,8
Situația 4	10,8	61,5	9,4	3,03	9,5

Rezultatele obținute au relevat anumite relații între conținutul situației și sexul subiectului:

- În situațiile de conflict unde sunt implicați numai subiecți de sexul masculin, băieții tind spre cooperare, fetele spre evitare.
- Dacă în situație sunt implicate numai fete, atunci și unii și alții aleg strategia de acomodare la situație. În comparație cu fetele, băieții preferă mai frecvent confruntarea și evită total compromisul.
- În situațiile ce implică reprezentanți ai ambelor sexe se atestă valori ridicate pentru strategia de acomodare și mai modeste, pentru cooperare.
- Atunci când în situația de conflict sunt implicați adulții, la preșcolarii de ambele sexe se atestă cel mai înalt scor la acomodare (comparativ cu celelalte situații).

Distribuția datelor cu privire la alegerea strategiei de comportament în funcție de factorul de sex la vârsta **micii școlarități** (Figura 2) permite să constatăm următoarele fapte:

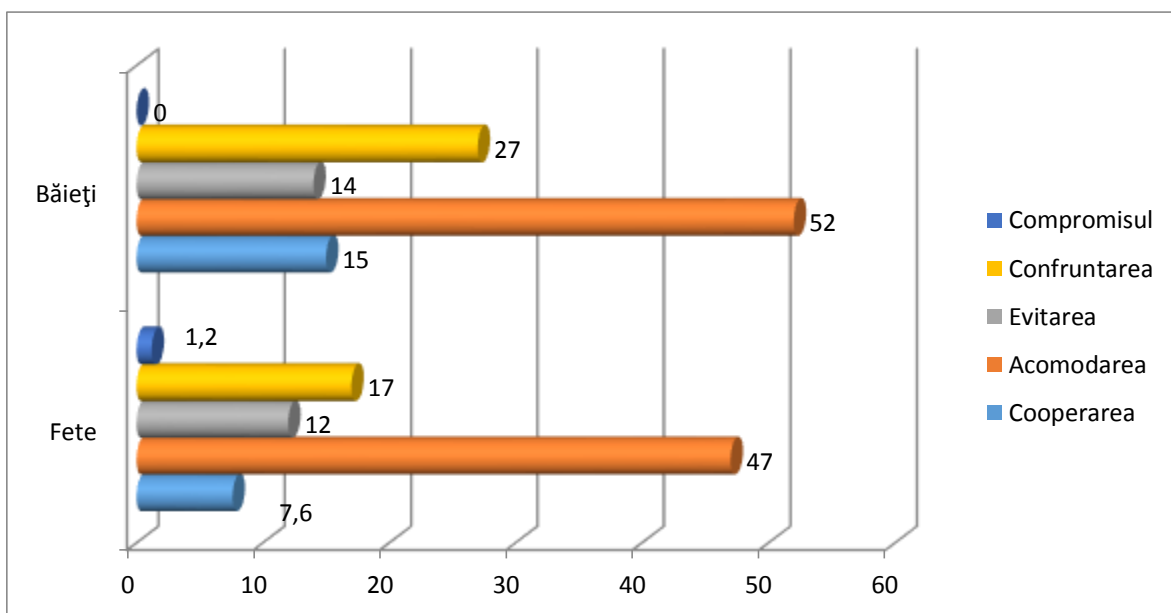

Fig. 2. Distribuția datelor cu privire la alegerea strategiei de comportament în funcție de factorul de sex la vârsta micii școlarități (%)

1. Fetele preferă mai frecvent acomodarea în combinație cu confruntarea (ultima fiind aplicată cu o frecvență mult mai redusă – 44,44% față de 17,3%).
2. Băieții la vârsta micii școlarități în situațiile de conflict pe lângă acomodare preferă, comparativ cu fetele, cooperarea și confruntarea (15,08 % față 7,7% și 26,55 față de 17,3%).
3. Atât fetele, cât și băieții demonstrează preferințe clare pentru strategia de acomodare, aceasta postându-se ca tendință generală de comportament în situațiile conflictuale pentru această vârstă.

La fel, ca și în cazul preșcolarilor, a fost examinat comportamentul fetelor și băieților în funcție de conținutul situației conflictuale, datele fiind prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Repartizarea valorilor medii referitor la alegerea strategiei de comportament în funcție de conținutul situației de conflict la vârsta școlară mică (%).

Situații	Strategii de alegere a tipului de comportament în situația de conflict				
	cooperare	acomodare	evitare	confruntare	compromis
Pentru fete					
Situația 1	12,82	23,08	23,08	35,9	2,6
Situația 2	5,1	48,7	10,3	33,3	0

Situația 3	12,8	20,5	15,4	43,6	2,6
Situația 4	0	97,4	0	0	0
Pentru băieți					
Situația 1	15,1	36,4	9,1	36,4	0
Situația 2	6,0	57,6	34,6	24,24	0
Situația 3	24,24	21,2	12,1	42,4	0
Situația 4	0	93,9	0	3,03	0

Rezultatele obținute au scos în evidență următoarele fapte și relații:

1. În situațiile când sunt implicați numai băieții, fetele atestă scoruri ridicate la confruntare în combinație cu acomodarea și evitarea, iar băieții tind mai mult spre acomodare și confruntare.
2. În caz de implicare a adulților, atât fetele, cât și băieții demonstrează scoruri înalte la acomodare.
3. Fetele tind în aceste cazuri totodată spre confruntare, băieții, spre evitare și confruntare.
4. Când în situație sunt implicați și unii, și alții, fetele tind spre confruntare și mai puțin spre acomodare, iar băieții atestă scoruri înalte la confruntare și mai reduse de cooperare.
5. În cazul elevilor mici, băieții nu au apelat la compromis nici în una din situații, fetele (0%) au ales această strategie în situația când erau implicați adulții.

Menționăm că în cazurile când este prezent învățătorul – persoană matură cu un statut special (situația 4), scorurile la acomodare cresc considerabil numai atunci când persoana este mai puțin semnificativă pentru respondent (situația 2). Cercetătorii în psihologia socială invocă ideea *controlului social* în cadrul *influenței situației sociale*, care vine să explice comportamentul persoanelor în funcție de situație [9]. Evident, în situația 2 și 4, ce diferă doar prin statutul persoanelor implicate, este prezent factorul care influențează comportamentul subiecților. Se manifestă fenomenul *influenței normative*, bazată pe preocuparea subiectului de imaginea sa socială [9, p.239]. Astfel, acomodarea vine din „dorința de a plăcea celor din jur, a fi acceptați sau pentru corectitudine în comportament” [ibidem, p.275]. Conformarea la reguli, responsabilitatea subiecților este redusă în al doilea caz, când statutul social este neoficial, mai puțin normativ.

Un lot de fapte și relații am obținut aplicând probele **elevilor preadolescenți** (Figura 3):

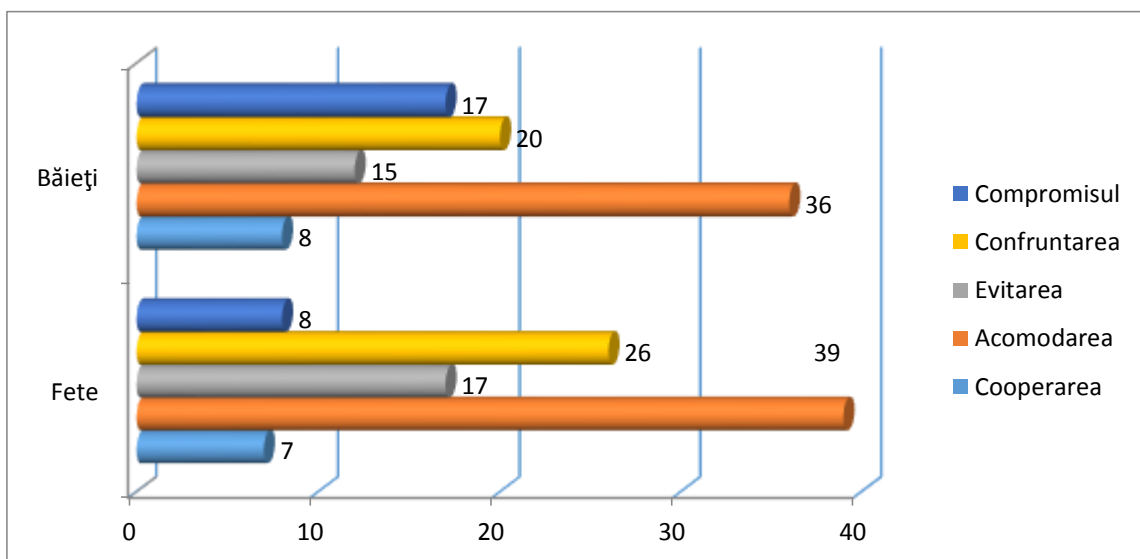

Fig. 3. Distribuția datelor cu privire la alegerea strategiei de comportament în funcție de factorul de sex la vârsta preadolescentă (%).

1. Fetele-preadolescente obțin în situațiile de conflict scoruri înalte la acomodare (39,19%), demonstrând totodată și tendințe spre confruntare și evitare (Figura 4.)
2. Băieții de aceeași vârstă preferă să aleagă acomodarea (35,8%), însă ceva mai rar decât fetele; mai puțini dintre ei aleg confruntarea (20,4%), dar se înregistrează o creștere la strategia de compromis (17,2%).
3. Atât fetele, cât și băieții demonstrează frecvență foarte redusă în alegerea cooperării (7,61 % băieții și 7,17 % fetele).

Tabelul 3. Valorile medii la alegerea strategiei de comportament în funcție de situațiile de conflict la vârsta preadolescentă (%)

Situații	Strategii de alegere a tipului de comportament în situația de conflict				
	cooperare	acomodare	evitare	confruntare	compromis
Pentru fete					
Situația 1	7,38	66,7	9,4	10,1	6,4
Situația 2	11,5	29,8	2,4	39,3	16,9
Situația 3	8,3	14,9	32,2	44,6	0
Situația 4	1,7	57,2	22,2	9,2	9,7
Pentru băieți					
Situația 1	0	63,4	9,1	5,4	19,03
Situația 2	10,2	24,5	5,4	14,5	28,6
Situația 3	19,6	12,5	18,2	35,9	2,4
Situația 4	0	51,5	13,2	17,9	14,3

Analiza alegerii strategiei comportamentale efectuate în fiecare situație aparte (Tabelul 3) a relevat următoarele:

- Dacă în situațiile conflictuale sunt implicați părinții, atunci atât fetele, cât și băieții demonstrează valori ridicate de acomodare; băieții manifestând totodată tendințe de creștere a compromisului.
- În situațiile ce implică participanți de sex diferit, fetele denotă tendințe spre confruntare și acomodare, iar băieții spre compromis și acomodare.
- Atunci când în conflict sunt implicați atât adulții, cât și copiii de vârste mai mici, fetele aleg confruntarea și evitarea, iar băieții confruntarea și cooperarea.
- În cazul implicării persoanelor cu statut social (profesorul), fetele aleg acomodarea și evitarea, băieții, acomodarea și confruntarea, dar evită complet cooperarea.

Comportamentul preadolescentului, după cum arată datele obținute, se schimbă în prezența adulților nu numai în funcție de statutul acestora, ci și de conținutul problemei: dacă adolescenții consideră că adultul solicită respectarea regimului, manifestând astfel grijă de sănătatea lor, ambele sexe aleg mai frecvent acomodarea (situația 1); când subiecții au de făcut o alegere între rugămintea adultului de a avea grijă de frații mai mici și dorința (sau promisiunea) de a merge la plimbare cu semenii (situația 3) apare confruntarea la fete, iar la băieți – compromisul.

În baza studiilor s-a constatat că preadolescentul caută nu atât să devină independent, cât să demonstreze adultului că este independent; cea mai mare supărare i-o provoacă maturii tratându-l ca inferior, copil, „lipsit de respect”. Realmente, independența și maturitatea nu există încă, din care cauză comunicarea dintre preadolescent și adult este plină de neînțelegeri și dificultăți [Bolboceanu, 2005].

4. Discuții

O scurtă trecere în revistă a strategiilor preferate de subiecții experimentali arată că **acomodarea** este strategia predominantă pentru ambele genuri pe parcursul celor trei perioade de vârstă studiate. Presupunem că preferința subiecților pentru această modalitate se datorează gradului înalt de conformism al subiecților, îndeosebi în clasele primare. Elevii tind să respecte regulile de grup, normele ce reglează ordinea în clasă, tendința spre o stabilitate. La vârsta următoare, odată cu apariția simțului maturității, se constată reducerea acestui tip de comportament. Alegerea acomodării, după cum susțin cercetătorii, demonstrează dorința de a aplană o situație tensionantă și a păstra sau a crea armonie în relații [9]. Cu toate că acomodarea este considerată de specialiști o formă de comunicare pasivă, ea totuși este cooperantă, și aceasta permite participanților să ajungă la o soluție. Totodată, este și inefficientă, deoarece sunt neglijate propriile interese în favoarea partenerului [11].

Confruntarea ocupă locul doi printre cele cinci, alese de subiecți. Fetele aleg, odată cu vârsta, mai frecvent această strategie, cele mai mari valori atestându-se la vârsta școlară mică.

Evitarea ca tip de comportament este aleasă de fete mai puțin când sunt la vârsta școlară mică, iar în preadolescență numărul de alegeri tinde să crească. Băieții aleg această strategie mai frecvent la vârsta preșcolară, demonstrând tendința spre descreștere la celelalte vârste. Atunci când se recurge la evitare, subiecții nu iau de fapt o atitudine față de conflict, ci îl ocolesc sau, pur și simplu, se retrag dintr-o situație amenințătoare. Evitarea conflictului presupune ignorarea acestuia în speranța că va dispărea de la sine. Conflictul însă nu dispărea, ci trece în stare latentă. Astfel, preadolescenții manifestă o atitudine „infantilă” în conflict; ei nu pot să-și apere poziția, alegând evitarea conflictului (sau o variantă de compromis). În opinia Ursulei Șchiopu, la preadolescenți conflictele exogene (ele includ cele familiale, școlare, socio-relaționale, de generație etc.) „pot fi ocazionale sau permanente și generează teamă și strategii de evitare, de trăire ca atare, luptă, camuflare sau modificare de statut, rol pentru a deveni de neatacat (mai rar)” [8, p.290].

Referindu-ne la **cooperare**, constatăm că, odată cu vârsta, scorurile atât ale băieților, cât și ale fetelor descresc în relația cu unica strategie constructivă, cea mai eficientă în situația de conflict, care determină în mare parte calitatea interacțiunii umane. Cercetările anterioare demonstrează că pentru a avea un efect dezvoltativ, interacțiunea socială trebuie să propună participanților săi cooperare și comunicare liberă [1, 2, 3, 4]. Această constatare ar servi drept semnal pentru adulți în vederea optimizării relațiilor interpersonale, a ameliorării impactului ei asupra personalității.

Elemente de **compromis** se atestă în comportamentul fetelor la toate vârstele cu tendința spre creștere a frecvenței, îndeosebi în perioada pre-adolescentină. Băieții demonstrează un scor notabil la vârsta pre-adolescentină; la vârsta școlară mică compromisul nu a fost atestat. În esență, este o soluție superficială de împăcare mai rapidă a tuturor părților. Compromisul are la bază predispunerea părților spre reglarea neînțelegerilor în baza cedării reciproce, a realizării parțiale a intereselor proprii. Această strategie include acțiuni active și pasive, eforturi individuale și colective, ceea ce permite satisfacerea parțială a pretențiilor fiecărui participant. Ea este adoptată în cazul când participanții la o situație de conflict stau pe poziții egale și țin să nu-și atingă scopurile cu orice preț. În opinia unor autori evitarea și compromisul se deosebesc după conținutul psihologic, dar ambele sunt orientate spre ocolirea unei interacțiuni conflictuale [8, p.218].

5. Concluzii

Studiul implicațiilor factorului de sex în alegerea strategiilor de comportament în situații de conflict la toate trei vârste permite **să deducem următoarele:**

1. Deși la vârsta preșcolară atât fetele, cât și băieții aleg strategiile de comportament în situațiile conflictuale în aceeași ordine: *acomodarea, cooperarea, evitarea, confruntarea și compromisul*, ponderea lor diferă după gen. Dacă fetele aleg mai frecvent acomodarea și evitarea, băieții preferă, după acomodare, cooperarea. Am putea afirma că

la această vârstă băieții denotă tendința de cooperare și implicare mai activă în situație, pe când fetele tind să modifice propriul comportament fie prin acomodare, fie prin evitare.

2. La vârsta micii școlarități, diferențele își păstrează configurația, fetele preferând acomodarea în combinație cu confruntarea, ultima având frecvență mult mai redusă în comparație cu reprezentanții genului opus. În schimb, tendința spre acomodare a fetelor crește substanțial, mai mult din contul cooperării. Spre deosebire de fete, băieții de la această vârstă demonstrează preferințe mai accentuate decât fetele în ceea ce privește cooperarea și confruntarea, acomodarea fiind mult mai rar preferată, comparativ cu fetele. Menționăm că tendința spre implicarea activă a băieților nu doar că se păstrează, dar și crește. Totodată, se menține și predilecția fetelor pentru modificarea propriului comportament, inclusiv pe contul cooperării și al compromisului, prezente în alegerile operate de fete și lipsă în cele ale băieților.

3. În preadolescență fetele continuă să se conformeze situației, prin scoruri înalte la acomodare și evitare, dar tendința spre creșterea notabilă a cazurilor de confruntare demonstrează și existența unei anumite forțe de influență asupra situației. Băieții rămân să aleagă, după acomodare, confruntarea și compromisul, care, spre deosebire de evitare, permite satisfacerea, cel puțin parțială, a nevoilor personale. De menționat cazurile rare de alegere a cooperării la această vârstă, care ar trebui să provoace unele reflecții responsabililor de educație.

Rezultatele studiului evidențiază o variabilitate individuală și situațională, în diferite perioade de vârstă, a diferențelor de gen în alegerea unui tip de comportament în cadrul situațiilor de conflict. Au fost determinate unele diferențe gender cu referință la alegerea strategiei de soluționare a conflictului la vârstele preșcolară, școlară mică și preadolescentină. Am constatat că alegerile fetelor și a băieților de diferite vârste depind de gen, de conținutul situației concrete, de prezența adulților cu statut diferit în situația de conflict. Astfel, abordând comportamentul în situații de conflict, specialiștii vor ține cont nu numai de vârstă, ci și de alți factori, pentru a valorifica din plin potențialul dezvoltativ al tehnologiilor educaționale și pentru a oferi suportul psihologic oportun, în caz de necesitate. Rolul părinților în acest context este să-și monitorizeze modul în care oferă feedback fetelor și băieților și să-și adapteze comunicarea în așa fel, încât să ajute copiii să-și dezvolte performanțele și abilitățile necesare unei comunicări eficiente.

Bibliografie:

1. Bolboceanu A. Dezvoltare cognitivă și comunicare în preadolescență. În: Revista de psihologie, Editura Academiei Române, Vol. 50, № 3-4, 2004, p. 149-156.
2. Bolboceanu A. Impactul comunicării cu adultul asupra dezvoltării intelectuale în diferite perioade ale ontogenezei. Teză de doctor habilitat în psihologie. Ch., 2005, 259 p.
3. Doise W.; Mugny G. Psihologie socială și dezvoltare cognitivă. Iași: Polirom, 1998, 230 p.
4. Dumitriu Gh. Comunicare și învățare. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998, 256 p.

5. Pavlenko L. Dezvoltarea competențelor sociale - o verigă în îmbunătățirea calității educației. În: monografia *Fundamente psihosociale ale asigurării calității în învățământ*. Ch.: Print-Caro, 2010. p. 10 – 21.
6. Pavlenko L. Particularitățile psihologice de dezvoltare ale competenței sociale în ontogeneză. Teza de doctor. Ch., 2015, 221 p.
7. Petrovai D. Diferențe de gen în comportamentul social. În: Ghidul Diferențe de gen în creșterea și educația copiilor. Instrument pentru consilieri școlari, psihologi și asistenți sociali în lucrul cu părinții. Editor.ro Centrul Parteneriat pentru Egalitate. 2004, p.29-35 (www.cpe.ro/.../Diferente-de-gen-in-cresterea-si-educarea-co, vizitat 17.03.17).
8. Schiopu U.; Verza E. Psihologia Vârstelor. Ciclurile Vieții (1997) (ro.scribd.com, vizitat 14.02.2017).
9. Myers, D. Социальная психология. Питер: edit. 7, СПб., 2006, 794 p.
10. Возрастные и индивидуальные особенности младших подростков / Д.Б. Эльконин, Т.В. Драгунова. – М.: Просвещение, 1967. – 360 p.
11. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов. Издательство: Эксмо, 2007, 416 p.
12. Малкина-Пых И.Г. Гендерная терапия. *Справочник практического психолога* – Цыганкова, Г. П. Ц94 Психология гендерного воспитания в высшем колледже: учеб.-метод. пособие для студентов и кураторов учебных групп /Г.П. Цыганкова. – Мн.: МГВРК, 2009.– 76 p.
13. Смирнова Е.О. Межличностные отношения дошкольников: диагностика, проблемы, коррекция / Е.О. Смирнова, В.М. Холмогорова. — М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. — 158 p.